

О. М. ДЗЮБА (*Київ*)

НЕВІДОМИЙ УРИВОК З “ПЕРЕСТОРОГИ”

Однією з найяскравіших пам'яток полемічного письменства початку XVII ст. є анонімна “Пересторога”, написана у відповідь на книгу одного з ініціаторів унії Іпатія Потія: “Poselstwo do papieża rzymkiego Sixta IV od duchowienstwa i od książat i panów ruskich w roku 1476” (Вільно 1605)¹. Час написання цього полемічного твору визначається дослідниками 1605–1606 рр.², а щодо його авторства, в літературі існує низка гіпотез³.

Текст “Перестороги” зберігся в одному відомому на сьогодні списку рукописного збірника, що належав Михайлу Гунашевичу. Збірник датовано 1649 р.⁴ За цим списком здійснені перше Російською археографічною комісією⁵ і друге (М.Возняком) видання “Перестороги” разом з невеликим дослідженням цієї пам'ятки. Значний науковий інтерес представляє уривок з “Перестороги”, вміщений у рукописному збірнику, датованому 1617–1618 рр.⁶. Цей уривок хронологічно ближчий до часу написання “Перестороги”, й, можливо, взятий з іншої редакції пам'ятки. Цікаво, що сам збірник має полемічний характер, він спрямований як проти католицизму, так і проти протестантизму. До його складу, крім уривку з “Перестороги”, входять інші полемічні твори, зокрема “На латину и о папежах, которые што в них вымыслив”, “О знаках семи соборов”, уривки з “Треносу” Мелетія Смотрицького, “Казанья св.Кирила” Стефана Зизанія, “О поклоненю святых икон”, “О молитвѣ святых”, “О свечах”, “О кадилѣ”, “Инока Максима сказание о венци”, а також послання Іоанна Златоуста, повчання Василія Великого. Поряд з ними в рукописному збірнику вміщено світські твори. Один з них – збірка повчань на морально-етичні теми, відома під назвою “Цветы дарования”, укладена в Італії у XIV й наприкінці XVI ст. перекладена на українських землях “през Веніаміна ієромонаха русина”⁷. Збірка складається з 35 розділів, у яких сентенції давньогрецьких та римських філософів, висловлювання отців церкви у формі антitez трактують етичні поняття “добро – зло”, “правда – неправда”, “смиренномудриє – високоумие”, “Величие – возношение”, “чистота – блуд” та ін. Наприклад, лицемірство характеризується за Сенекою: “всяко ласкателство иметь яд, понеж лучими ест ходити со врагом твоим, нижели с тим, што тя в лице фалить... множае бойся фали, нежели страха” або ж: “Пчела держить во

устех мèд, а в оспаши жало. Сице и человек сладко человечку во языце мèд, во срдцых мечь”⁸.

Наприкінці рукописного збірника вміщено літописні нотатки польською мовою під назвою “Kroyniczka albo sumariusz”. Вони розпочинаються Люблінською унією 1569 р. і завершуються 1615 р., подають коротко виклад подій політичного життя Речі Посполитої, містять загадки про козацький виступ під проводом Северина Наливайка.

У передмові до рукописного збірника вказується, що написана “сия книжица гл̄мая розницы, ω читателю ласковый, трудомъ и снисканиемъ еже ώт многих писаний тщанием же худшаго и грешнаго раба бжего Иоанна Иоанновича Хашковского. Писана сия ... в монастыре с.Троицы монастыра Черенского року 1617, а скончона в монастыре с.Онофрэя року 1618”⁹. Містечко Черея належало литовському канцлеру Леву Сапізі, який “имънило Черейском, в повѣтѣ Оршанском лежачем збудовал над озером Головлем монастырь святые Тройцы”¹⁰. 1599 р. королівською грамотою підтверджувалися права монастиря “ведлуг закону их греческого”¹¹. Лев Сапіга підтримував унію, проте займав помірковані позиції. Це видно з його листа до полоцького уніатського єпископа Йософата Кунцевича, який відзначався особливою нетерпимістю до православних: “Ви (уніати. – О.Д.) запалили ті небезпечні іскри, які загрожують всім нам пагубною і всезнишуючою пожежою”¹². Тому не дивно, що у монастирі, який знаходився в його володіннях, було укладено антикатолицький за своїм змістом збірник. Онуфрієвський монастир, в якому дописувався рукопис, знаходився поблизу Мстиславля, загадки про нього відносяться до XV ст.¹³ 1588 р. він належав князю Богдану Озерецькому¹⁴. В середині XVII ст. цей монастир був уніатським, про що свідчить чолобитна могилівського єпископського намісника російському царю¹⁵.

Автор назвав свій рукопис “Розница”, вкладаючи в цю назву власне розуміння його змісту. В передмові він закликав “ласкавого чительника” залишити “самомнительний разум земний бесовский”, радив “послушати бога ниже человека”, що говорить про належність його до духовного стану. Незважаючи на це світські твори займають у рукопису чимале місце. Зміст збірника свідчить про те, що укладач його був антиуніатом. З полемічних творів, зокрема “Перестороги”, він вибрав такі уривки, в яких православними спростовується теза уніатів про занепад православної церкви, бездіяльність константинопольської патріархії у церковних справах на українських та білоруських землях, наголошується на користолюбстві владик, котрі прийняли унію, їхніх моральних якостях, далеких від ідеалу християнських чеснот.

Уривок з “Перестороги” розпочинається з прийнятого у полеміці літературного прийому – з положення, яке потім спростовується. В даному випадку це псевдопромови Іпатія Потія і Кирила Терлецького: “Вывод Потеев и луцкого владыки на сейме варшавском року 1600”, де ініціатори унії звинувачували патріархів, що ті “только по молоко и по волну до нас

ходили всігда". Відповідь вкладено в уста "єдного христолюбца сина церкви восточное". Це фрагменти, які не збігаються дослівно з відомим текстом "Перестороги". Є різночитання, а також цілком новий матеріал. У рукописі деякі події датуються, на відміну від відомого тексту. Все це може свідчити про те, що текст пам'ятки в рукописному збірнику взято або з оригіналу, або зі списку дещо відмінної редакції. Значний інтерес становить мова цього уривку. Письмо збірника має багато спільногого з письмом актових документів кінця XVI – початку XVII ст., які походили з Волині. Звертає на себе увагу той факт, що в мові рукопису майже немає "ѣ", замість якої вживається "И" або ж "е".

Рукописний уривок з "Перестороги" дає цікавий матеріал щодо такої фігури в полемічному письменстві як анонімний Клірик Острозький. Його названо тут не Кліриком, а Кирилом Острозьким. Цікаво, що і в рукопису М.Гунашевича, за яким здійснено дві публікації "Перестороги", читаємо "Кирило Острозький". На це написання досі не було звернуто належної уваги. Наприклад, видавці "Перестороги" вважали його помилкою¹⁶.

Можливо, невипадково у цьому найбільш ранньому списку Клірик названий Кирилом. Його особу можна спробувати ідентифікувати з одним із львівських острозьких культурно-освітніх діячів кінця XVI – початку XVII ст. На думку І.Мицька¹⁷, вчитель Кирило львівської братської школи, який разом зі Стефаном Зизанієм 1592 р. переїхав у Віленську братську школу, і острозький ієромонах Кипріан одна й та сама особа. Характерно, що сучасники, серед них і Мелетій Смотрицький, називали "Клірика Острозького" "дидаскалом"¹⁸. Пізніше уніат Яків Суша теж писав, що "Клірик Острозький" був "дидаскалом Острозької гімназії"¹⁹. Про дидаскала Кирила відомо не так багато. Львівські братчики писали про нього як про людину освічену: "мужа учена в науце писма і языка елинска і словенска учения ради детей". Безперечно, він був пов'язаний з тими суспільними колами, які протистояли експансії католицизму й уніатства. Звичайно, розкриття аноніму "Клірик Острозький" можливе лише при наявності документів, проте не слід ігнорувати й також прочитання його як "Кирило Острозький".

Уривок з "Перестороги" публікується відповідно до існуючих правил передачі текстів XVI-XVII ст.

¹ Возняк М. Письменницька діяльність Івана Борецького на Волині і у Львові. – Львів, 1954. – С.13.

² Там само. – С.13; Коляда Г. До питання про авторство "Перестороги" в світлі гіпотези І.Франка // Іван Франко. – Львів, 1958. – Зб.6. – С.263.

³ Один з перших дослідників "Перестороги" І.Франко вважав автором цього полемічного твору активного діяча Львівського братства Юрія Рогатинця. Див.: Franka J. Z dziejów synodu brzeskiego 1596 // Kwartalnik historyczny. – 1895. – Zeszyt 1. – S.22. Цієї ж думки дотримується й сучасний літературознавець Г.Коляда. Див.: Коляда Г. Зазн. праця. – С.262. За іншою гіпотезою, яка належить М.Возняку, автором "Перестороги" був відомий культурно-освітній діяч кінця XVI – початку XVII ст.Іван Борецький (пізніше митрополит Йов.) Див.: Возняк М. Зазн.праця. – С.18. Існує ще одна гіпотеза, за якою автором

“Перестороги” вважається львівський братський священик Андрій Вознесенський. Див.: Яременко П.К. “Пересторога” – український антиуніатський памфлет XVII ст. – К., 1963. – С.45.

⁴ ЦНБ НАН України, Інститут рукопису. – Ф. VIII, 206. – Арк.99-130.

⁵ Акты, относящиеся к истории Западной России. – Спб., 1851. – Т.4.- С.203-236.

⁶ ЦНБ НАН України, Інститут рукопису. – Ф. 307, 476/1736 П. – Арк. 2зв. Рукопис на 111 аркушах, в 4⁰, належав бібліотеці Київського Михайлівського монастиря.

⁷ Сперанский М.Н. Переводные сборники изречений в славяно-русской письменности: Исследования и тексты. – М., 1904. – С.533.

⁸ ЦНБ НАН України, Інститут рукопису. – Ф.307, 476/1736 П. -Арк.11 зв.

⁹ Там само. – Арк.12.

¹⁰ Акты, относящиеся к истории Западной России. – Спб., 1851. -Т.4. – С.189.

¹¹ Там само. – С.190.

¹² Сборник документов, уясняющих отношение латино-польской пропаганды к русской вере и народности. – Вильна, 1866, Вып.2.- С.70.

¹³ Акты, относящиеся к истории Западной России. – Спб., 1846. -Т.1. – С.83.

¹⁴ Там само. – Т.4. – С.10.

¹⁵ Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России. – Спб., 1889. – Т. 14. – С. 478.

¹⁶ Див: Акты, относящиеся к истории Западной России. – Т.4. – С.225.

¹⁷ Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. – К.,1990. – С.94-95.

¹⁸ М.Возняк вважав, що під анонімом “Клірик Острозький” заховався відомий культурно-освітній діяч Іван Борецький. Див.: Возняк М. Зазн.праця. – С.67.

¹⁹ Там само. – С.66.

Вывод Потеев и луцкого владыки на сейме варшавском року 1600

Вызываем, иж былисмо под послушенством патриархи Арк.
Костянтина полского, але иж ест папеж над ними старши. Для того
до него приставемо, маючи причину, ижъ грекове не хотять папежа
слушати, и мы теж грековъ не хочемъ слушати. Изгоршили нас сами
патриархове и мы теж послушенствомъ изгордыли. На пред не
мыиemo от нихъ ани науки, ани дозоръ, ани росправы порадное,
только по молоко и по волну до нас ходили всегда.

Ответ на то єдного хр̄толюбца сына церкви восточное. Бл̄ги
чл̄къ от бл̄гаго сокровища сердца своего износить бл̄га, лукавы же
злая хулнымъ и клеветнымъ языкомъ своимъ. Не можете бо вемъ
сами злыми будучи добре от иномъ мовити. Што мовите от стобливыхъ
патриарсехъ и учителехъ, якъ неверные погани на Ха Сна Божия
мовятъ: чemu не пришоль давно спаси, а не на штатку вѣка. Нне юж
учити пришоль, якъ ихъ много погибло. Бгомудри есте на злое, от
истине же не весте. Яко мовить порокъ: азали не посылано пророковъ
по вся часы, укажає вам и Аврамъ, имуть тамо Моисея и пророки.

При бл̄говѣром князи Острозкомъ Василии воеводе Киевскомъ
за бл̄гословиениемъ патриаршимъ албо мало книгъ выдруковано к
ползѣ душевной и ку розмножению хвалы Божои коштом и

накладом и пилною працею блговернаго кнзя. Там же и школа для наукъ грекаго и словенъскаго єзыка есть уфундована, чого пред тым никгды в Руси не бывало. Никифора великаго протосилькгела послал до вас року 1589 ис Феодоромъ спудеем [пе] ревидовать вас. Потом и повторе пршедши Никифор, который замученъ ест от вас у Малборку року 1599. И якъ много по вси часы листовъ патриарси до вас написали о многих речах, и сами до вас ѿсобами своими приходили. Мовите, кгды пришоль патриарха до панства тутошнаго, починилъ речи якиесь новотные, поставилъ казнодеевъ и братства и от поповъ ничего не казаль брати за свіcenство, и двоженцовъ не казаль ставити, толко ученыхъ добрѣ, чтобъ народ на казаню учили, а того в нас не бывало. Тако и гдѣ ншъ Іс Хс учинилъ, архиерееvъ обличивши и люди до сїбе собравъши, учениковъ з межи нихъ учителми поставилъ. Потому ж и патриархъ, обличивши митрополита киевскаго Оникифора двоженца и Тимофея Злобу архимандрита супрасльского оубийстве ѿсудиль и листами универсалными всюды кождого злости обличивъ. Школу кгрецкую заложиль патриархъ и кгрекове, и кграмматику кгрецькую из словенъскимъ писомъ Арсений митрополит пелакгонский и димонитский до Лвова от патриарха приехавши учинилъ. И у школе училь две лете и кграмматику през своих учневъ до друку выдалъ. И такъ за поводомъ их школы и друкарни размножили се, чого в рускомъ народѣ не бывало. Якъ се ѿкрестили, то ся не учили, едно церкви будовали, которых имъ злыє суседове, татарове и ляхове попустошили, и справу всю церковную розервано и данми обтяжено. А великихъ пановъ, княжать способами размайтыми от церкви выведенено, послоство до знищеня приведено и убозства наможилось барзо. Претож школы во всехъ местехъ закладаются, и шпитали будуются, и церкви муруются. З рассказания патриарху вселенскаго двуженцы выволано, ереси выклято, сповѣдники уставлено, собори духовные чинено, суды сужено, владыкамъ негоднымъ от места своего уставати казано. А вы что учинили? Едного естѣ патриарха антиохийскаго Ишакима во Лвове през Болобаны быти казали року

Арк. 1586. Другому своему вселенскому патриарху Еремию до сїбе ехати
45 не казали року 1589 и до домовъ своихъ не пустили. Ажъ при пану гетману коронномъ Замойскомъ вси часы премешкалъ. Жадин русинъ привету ему невчинилъ, ани жадинъ влка, ани пан потребѣ, яко подорожному сторонному, недаль. До своих пришоль и свои єго не приятща. Митрополит Рагоза и очии своихъ не вказаль, же бы ему в потребахъ его не догодил и собору при патриарсе не збыраль, абысь зараз на владыкахъ выконуваль и что мель патриархъ, к воли вамъ все стратилъ.

И кгды патриарха послалъ по митрополита је ж писара Григорка з листомъ своимъ, абы на влдыку луцкого судъ засадити,

тогда луцкий влдка, двоженец и убийца зъ слугами и с приятелми своими отняль листы на дорозе в лесе за Пинскомъ и много рань Григоркови тому задаль. Теды патриархъ справцы не чекавши отехаль в дорогу от Замостя з дому пана канцлера. И такъ влдка луцкий и влдка львовский патриарху за границу сами ѿсобами своими выпровадили, якъ злыє делатели господ[ни]на винограда. Скажите, сами на себѣ декрет, якъ жидове мовечи: злыхъ зле погубити и виноград иншим делателем предать, иже воздаять ему плоды во времена своя. Уже и секира при корени древа лежить, уже не умолить огородникъ пана своего, поки не плодное дерево ѿсыпльеть гноемъ до пришлого лита.

Споминаете Дионисия єкзарху, даючи причину, якобы упоминаль се митрополиту киевскому, абы дал 15 тысячей золотых полских, якъ сами клевещете. Так ведачи, ижъ петнадцати тысячей аспръ в него впоминал се, якъ пишеть митрополитъ в листе своем року 92, которые аспри чинитъ, што обещалъ бытъ митрополитъ вернути патриархови, што бытъ стравилъ при немъ мешкающи, кгды его на митрополию ставиль у Вилни. Але митрополитъ не маючи што дати, пьянством фкрутымъ знищивши се, баченю всякоє стративши, гневался на єкзарху, мовечи: ижъ мене дармо патриарха на митрополию посветиль и мне присегати казаль, абы ѿ жадного постановленя єпскаго и сщенъничскаго не брати за плату, симониянства отбегающи. И в том давши ему покой єкзарх почавъ его штрафовать и о пастырех жонатыхъ и о двоженцахъ и о малженствѣ в повиноваштвѣ кровныхъ, што на него Богуринский влдка володымерский таковыхъ причинъ называвши, послаль до патриарха, узявиши декрет на влдку Болобана, предъ тымъ часом не благословилъ его за его не послушенство и за выступки великие, за што свои стань єпский тратят. Так же митрополит[а] премыскаго влдку Копыстенского не благвилъ, который будучи влдкою из женою своею спить по старому, як первеи. Так же и холмъскаго из женою своею не благвилъ жити. И каждый влдка у своей епархии не годныхъ много сщенниковъ мають, и сами влдки людемъ забывають, о чомъ сведоцтва полно в книгахъ судовыхъ знаидешь. И такъ много церквеи и монастыровъ разбывали и маєтности церковные женам и синамъ своимъ на шабли, на карты и приятелемъ своимъ подавали, свое маєтности з блудницами попропивали. И такъ прикрившихся Арк. плащемъ покори клубука не знаетъ што диетъ. Якъ бытъ лотр пред тымъ, такожъ и влдкою албо архимандритом, албо игуменомъ тоежъ спраиваетъ. Чернцовъ и черница з монастыря цнотливших нижли сами повыганили, которые скитаются, немаючи где головы приклонити, и мнози з роспачи и в малженство вступают.

А в томъ влдкове списали се потаемне в Сокалю за поводомъ влдки львовскаго и луцкого, утекающи до папежа римскаго, просечи

его отеческое милости, абы ихъ от патриарха заступиты рачилъ, хотя бы набарзей ѿ винни были. И старали се ѿ митрополита, якъ бы его противъ патриарха розгневати и звели его з розума през Григорка писара его, ѿшукали, ѿбещающи тому Григоркови еп'юю полоцкую достати и учинити такъ. Тогда [п]анъ Потея каштелянъ берестейский, который бывал розмайтымъ геретикомъ, показаль се быти вѣры греческое ѿобразомъ ѿ княжати его милости на владычество владимѣрское и ѿ луцкого владики Кирила на чѣрнцы и на попы был поставленъ в Володимѣру при княжати его милости. На которого того влдку Кирила два брати рѣдные зе Лвова за родным братом, убитим ѿ Кирила, пред княжатем скаржять и прохая. А кгды тот влдика луцкий уводиль Потея на чernецтво в церкви Володимѣрской зволоющи его наголо и ѿбволокъ его в белую кошулю уводиль его до

Арк. флтора, тогды пришедшіи вѣхъ взнял єму кошулю на голо // ву и
46 показал хребет и што низшиє княжати его мѣти и всим, кто на тот час

был. Якобы Костантинъ Копронимъ, коли крестил, наплюкгавил в крестилницу и был великомъ гонителемъ на християны в Костантинополю. И митрополит киевский Рагоза из Гедифномъ Болобаномъ влдкою львовским, который тежъ поставилъ влдку премислскаго жонатого на чernецтво и на попы в мѣсте Городку под Лвовомъ. Тот же Болобонъ з митрополитомъ будучи в Новагородку Григорка на владычество полоцкое посвѣтил, а кгдыж его митрополит посвѣтил ведучи при переносе даровъ стыхъ до флтара, злый дух разбил его посреди церкви и лежаль у флтари до скончаніи службы. А пред тими часы митрополит написал быль до патриархи лист у Вилни вѣсполь с паном воеводою Новогрудскимъ и не ѿтославъ того листу, абы єму помочь даль патриарха напротивъ реченихъ влдкъ. А в том граница была заперта и король его мѣти у Швеціи быль и турки з уграми воину зачали и землю заперли. А вы списавши се потаємне утеклы, и ныне одинъ другого поволываєте, замутывши през границы скачете, суду убегаючи, начинивши убиства и всякихъ нечистотъ начинивши, якъ вас люди сведчатъ и кровъ вопиеть убивших ѿ вас. Поневаж естѣ на ѿбѣдвѣ сторонѣ здравицами стали, утаивши вси причины ваши и мовите, закладаючи иными причинами,

Арк. ижъ папежъ и патриархове незгожаются, а вы згоду любечи до
46 папежа утеклы, на ѿбѣ стороны услужуючи. Подписавши[ъ] первei

руками своими на всих декретах патриарскихъ порадно на соборехъ Берестейскихъ якъ на вас през жалобницу свою вси мѣста королеви его мѣти скаржили на сеймѣ прошломъ. Вспоминаете Флоренъского собору ниякусъ згоду, которую самъ богъ праведнымъ судомъ своимъ не допустивши, разметалъ и волелъ панство земное члку бесурмянинови выдати, а нижли отщепенство до церкви своеє припустити. Хотя много християнъ великихъ становъ на то позволили и патриархъ царигродский Иосифъ стривожився наглою

смертью умёр у Флоренции. И сам цесарь Костантинопольский Иоанъ Палеолок, который на том соборе будучи, тую згоду ствёржал, и не доехавши до дому в дорозе умер, и напеж Евгений з нищим додому поехалъ. А турки заразомъ Костантинополь взялы. Южъ тому полтораста лѣт минуло. Исидор митрополит киевскии, выхованец и ученикъ римскии, приехавши с того собору хотель тую згоду в руской земли ставити и привилеями королюскими ствёрдити, которого утоплено. И такъ тая незгодная згода внивець се обернула. И тож се стало в Грубешовѣ месте, где се были послузы зобрали служити свою службу в церкви. Заволала твар една християнская, невеста з нареканцем великимъ, которую есть в полслужбы казали быти в уста аж до крови и повтекали есть с церкви по переносе, оставиши келихъ на престоле з вином, который зараз разбръся и вино вшестко вытекло на престол и свещенникъ зараз заволал, показуючи то людемъ таковое чудо. И збегся великий народ, хотячи вас погубит, аж вас замокъ оборонилъ. А что ж ся стало такие чуда старшливые тысячами по местахъ в Галичу и Рогатинѣ, о чом книги врядовые свѣдчать и записи в Холме и в Берестю, што вамъ, кгдысте служили с клебанами в купе, стало. То вам вашъ хлебъ и вино погибло с келиха же сте не мели чимъ докончить и попа есть грубешовского поимали, и вывели з [м]еста и далисте его в другом месте всадить в Городку мордоват, жебы того людемъ не славити. А вы еще в костелах папежских и на алтарѣхъ службы ваши поменяли с противными набоженствы, якобы гавашните во Азоте и з Дагономъ скрыню завета гдня ставечи, якъ Дагонъ спадши шию зламалъ. И Офныи, и Финн, законопреступнице, одного дня побити. Нехай вѣдаютъ неприятели, ижъ не для слабости божиа, але для законопреступления служащих ему звитяжство се стало и скриня взята была и занесена до чужеъ земли, свою крѣость показа, которого болвана ѿного на землю звергла и сокрушила. Не мешай, мовит, чого не мешаты, Златоуст. А что есть много подруковали книжок, утаивши свое имя, якобы некотории ини о вас пишут, лающи и грозеци тому, который противъ вас пишеть и не смеесть жаденъ имени своего написати, абы его не поткало, якъ Стефана попа, которого луцкий Кирил в луцкои реце втопилъ, ижъ Арк. противъ вас правду писалъ, оповедаль во Лвовѣ и в Вильню. И берестейскимъ мѣщаномъ далисте ся знати, вѣдаеть то ихъ хребеть и мешокъ, и попа их Павла в Берестю в темницы мордовали, а иным побожным свещенником бороды резать и головы голить казали. А отца Никифора през причину замордано. Зизанию даскала и казнодею, же претивъ вас книжки друковалъ и злости ваши на казанью обличаль, тогосте обезчестили и на его здоровье настояли, аж през комин утек з Вилна.

Надруковалъ тѣжъ вашъ Потеи книжки прелестные, в которыхъ имѧ затаилъ. Иныхъ уводячи и у воде утопляете, повинни будучи

сами, увезавши собе камень [до] шии утопитисе, якъ Хс росказаль. Выдали есте книжку противъ някога Филялета, грозячи ему киемъ, абы болшъ правды не писаль. И в тои же книжце о новомъ календару, которий естѣ в Римѣ будучи по руску выдруковали и соромъ вамъ его Арк. на свѣт указать и не вказуете // толко хвалите у книжце тои бѣопроприативной календар, якъ ест вѣлми потребни и на някого Латоша, которий противъ нового календара минуцы выдаеть, в книгах судовых отповѣдаете и до Риму ехати кажете ему, абы се рихле от клопоту сего свѣта вызволиль.

Такова ест ваша єдность флорентииского собрания, на которомъ не единъ живота своєго блгословенiem папежским докональ. А иншимъ маєтности и вѣку предолжал и честьми великиими обдаровалъ. А Сириона никейского митрополита кардиналствомъ почтиль. Сидора киевскаго митрополита велми хвалить и восхвалити обѣзалъ. Марко Ефескаго митрополитъ с того собора тесными стежками лѣдво ся вытиснуль. И руские попове не мало лѣдво ся додому приблудили, уходечи, абы их папежская рука блгословеная не досегнула, якъ о том Кириль Острозкий в книжкахъ ширеи пишеть. Оказуете потвржёныи папежскаго привилия вашего, яко стѣ ся упросили держать веру кгрецкую до его ласки, доколь ся ему в чомъ противного што от вас у вере грецкой не покажеть. А што ж не ест ему противного в церкви от мала и до велика? Ни в чом ся папеж з соборною восточною церковью не згожаетъ, якъ он будучи отщепенецом маєт утверждати веру православную, в которой жити самъ не зозволяеть. Каиафа закону стережетъ, а Хста в законѣ крижуеть, турчинъ гроба стережетъ, а вери Хви не приимуетъ: як песь сукна стережетъ, а самъ в сукнѣ не ходить. Над всякого немощнеиши ест тои, которий преступаетъ законы божественные, хотя бы тисну корону на голове мель. А хто застановляє се за Бжии законъ, над всякого цара зацнеиши ест, хотя быхъ и с последнеишихъ быль. Мовить Златоуст: доколе храмлете на обедва бедра ваша? Если ест христианство добро, пребывайте же в нимъ, а если не добро, идете же вонъ. Чему затрудняете церковь? Епій или првила законы, или от

Арк. местца отступати. Мовит Златоустъ в Маргарите: очи слѣпые, члонки 47 гнилые здоровымъ завада. Бывалъ теж папежъ ахирѣм первымъ в порадку церковнымъ межи патриархами, держечи свои предель в закону. Е сторожы, якъ на небесахъ сатана межи ангелами отменюю част держаль, которыи не заховалъ стану своєго из своими послушники от порадку отлучился и всходнюю светлую церковь воюетъ, всих до своеи погибели ведучи, вспоминаючи собе первую звѣрность, которую послопу з другими чиноначалники в порадку церковномъ мевалъ. От которого сам гордостю своею отпал и всих виннымъ чинять, которые слухать его не хотять, якъ Каиафа, поневаж и сатана не всеми чинми на небесехъ ради, толико своим чином отделинымъ.